

Le - 8 AVR. 2018

N° 0217

Extract
from the National List of the Intangible
Cultural Heritage of the Kyrgyz Republic

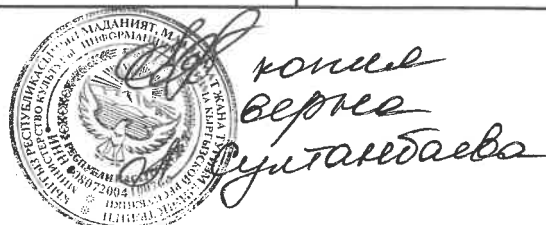
#	Domain of the element	Description of the element	Name/names of the element	The current distribution region
6	Techniques and Technologies, Techniques and technologies linked with traditional craftsmanship	<p>Ak-kalpak is one of the national headwear kinds, whose making techniques, Ak-kalpak craftsmanship, have been carefully safeguard throughout the centuries. Ak-kalpak truly differentiates the Kyrgyz costume and is safeguarded as one of the main national treasures.</p> <p>Ak-kalpak is a headwear of men. It is worn by men of all ages: from infant boys to mature, white-bearded old men. Our national headwear fits men of any age very well.</p> <p>The main bearers and practitioners of Ak-kalpak craftsmanship are Ak-kalpak craftswomen.</p> <p>From ancient times Kyrgyz women sewed Ak-kalpaks specially for their husbands, sons or grandsons or ordered them from craftswomen. Our foremothers had a special feature: whatever craft work they engaged in, they also engrained or weaved their inner wishes in the product of their work. In that way, they built their wishes in a concealed amulet into each Ak-kalpak they made for their husband or son, certainly wishing them good health and a long life, courage, astuteness, virility, humaneness.</p>	Ak-kalpak craftsmanship, Ak-kalpak, Bakay kalpak	In all regions of the Kyrgyz Republic

Deputy Minister
of Culture, Information and Tourism
of the Kyrgyz Republic

Ainura Sultanbaeva

		санат сөз түрүндөгү элдик оозеки чыгармачылыктын эң байыркы жана өтө кеңири тараган жанрларынын бири. Калптар - элдик ооз эки чыгармачылыктын жанры, анча чоң эмес көлөмдөгү прозалык же ыр түрүндөгү баяндама, ал эреже катары күлкүлүү болот, сюжеттин негизинде чындык бурмаланган сүрөттөлүш жатат		
5	Айтыш өнөрү	Төкмө акындардын айтышы өзүнө импровизатордук искусствону жана комузда кол ойнотуп аткаруу чеберчиликтерин камтыйт. Айтыштар - бул оозеки жарыштар, тексттин мазмунуна жана ыргагына, түзүлүшүнө, метрикалык өлчөмүнө жараша тиешелүү обон менен коштолуучу үлгү болоорлук ырлар	Төкмө акындардын айтышы	Кыргыз Республикасы
II САЛТТУУ КОЛ ӨНӨРЧҮЛҮК ЖАНА ӨНӨР ЖАЙ				
6	Техника жана технология, салттуу кийимдерге байланыштуу техника жана	Ак-капакты жасоодо, абал жүндү кылдап, саксагыраагын майдалап кыркып сабайт. Уютулган жүндү басып	Ак капак жасоонун салтуу билимдери жана ыкмалары	Кыргыз Республикасы

кургатып, кайра
бышырган соң борду
улам сээп, улам
басып, кайра
үбөлүктөп, кийизди
катуу кылат. Башка
чакталып, калпактын
төрт талаасы бычылат
да, алардын
ортолоруна «милте»
коюлат. Калпактын
«Айры калпак» деген
түрү бар. Анын төрт
талаасынын кошулган
жерлери жана жээги
«кыюуланып», төрт
жеринен кичине шара
тилик калтырылат. Ал
эми «Тилик калпакта»
төрт талаасы
«кыюуланбайт» да, ак
жип аркылуу
бириктирилип, эки
жеринен чоңураак
тилик калтырылат...
«Туюк калпакта» жүн
капак түрүндө
уютулат да, муну улам
катуу басып, анан
өбүлүктөп, кайра
бышырып, төбөсү топ-
тоголок, этеги тегерек
түргө
келтирилет. Калпактын
кырына коюлган
түстүү кыюулар
адамдын жаш
өзгөчөлүгүнө болгон:
Балдардын
калпагынын кыюусу
кызыл, жашыл
кездемеден;
Жигиттердин

Le - 2 OCT. 2018

N° 0467

National form for identifying ICH element

I. Identification of the element		
Name of the element		Ak-kalpak craftsmanship, traditional knowledge and skills in making and wearing Kyrgyz men's headwear.
Other variations of the name	If any	Ak-kalpak, Bakay kalpak, Kalpak craftsmanship
Domains of ICH	<p>Oral tradition and expressions: -folktales; -epic songs (small epics); -epics (large epics); -sayings and proverbs</p> <p>Performing arts: -the art of singing; -the art of dancing; -musical and instrumental art; -theatre art; -art of narrating.</p> <p>Festive and ritual culture: -celebrations; -ceremonies; traditions -rituals.</p> <p>Techniques and Technologies: - techniques and technologies linked with traditional craftsmanship; - techniques and technologies linked with musical instruments; - techniques and technologies linked with traditional cuisine.</p> <p>Games: - traditional games</p>	Domain: Techniques and Technologies, techniques and technologies linked with traditional craftsmanship
The current distribution region	Country/region/area where the element is widespread at the moment	In all regions of the Kyrgyz Republic- Issyk-Kul, Talas, Naryn, Osh, Jalal-Abad, Batken, Chui.
Community	To which community the given element is concerned	Ak-kalpak craftswoman

II. Definition of the element		
Brief description of the element	Brief description of main characteristics and features of the element	<p>Ak-kalpak craftsmanship, have been carefully safeguarded throughout the centuries. Ak-kalpak truly differentiates the Kyrgyz traditional costume and being safeguarded as one of the main national treasures. Ak-kalpak is a headwear of men. It is worn by men of all ages: from infant boys to mature, white-bearded old men. Our national headwear fits men of any age very well. The main bearers and practitioners of Ak-kalpak craftsmanship are Ak-kalpak craftswomen.</p> <p>From ancient times Kyrgyz women sewed Ak-kalpaks specially for their husbands, sons or grandsons or ordered them from craftswomen. Our foremothers had a special feature: whatever craft work they engaged in, they also engrained or weaved their inner wishes in the product of their work. In that way, they built their wishes in a concealed amulet into each Ak-kalpak they made for their husband or son, certainly wishing them good health and a long life, courage, astuteness, virility, humaneness. The craftswomen had different ways of making Ak-kalpak. Making Ak-kalpak has sacred meaning and symbolism. There are different methods of Ak-kalpak craftsmanship. The oldest kind is "uyutma kalpak", that is, making it without cutting, using a form. Besides there are "aiyry kalpak", "tilik kalpak" - with slit, "Khan kalpak", "Bakai kalpak", "kish kalpak" - with rich ornaments. Wool clipped in spring or autumn, and felt is made in summer, in order to be easier to dry, since it requires a lot of water. Experienced craftswomen have all the skills for making Ak-kalpak. The traditional process of headwear making consists of the following stages: 1) felting, cutting and sewing; and 2) embroidery of patterns. Ak-kalpak that intended as a gift, is made of the wool from the neck of sheep. It has three types of cutting: the first - without a cut, the second is sewn from two, the third - from four felt strips. They were worn by people of different ages. Earlier Ak-kalpak was made without cuts. Ak-kalpak is an honorable headwear which has a traditional folk saying.</p> <p>The Kyrgyz keep a special attitude to the headwear and respect it. The headwear is always put on the high and clean place. Ak-kalpak is worn both in everyday life and on holidays.</p> <p>Ak-kalpak occupies the main place in the cultural and spiritual heritage of the people. It is the union of nature and beauty, defending from all hardships. Since</p>

		ancient times, the Kyrgyz people knew what clothes are useful for health to wear.
III. Features of the element		
Interconnection of the element with tangible objects of cultural heritage	Tangible objects (such as special places, ritual objects (if there are any) associated with enactment or transmission of the element	no
Additional remarks	If there are any	no
IV. Classification of the element		
Language	Language of the element's transmission (musical, verbal)	Verbal
Other information	If there are any	no
V. Practitioner /bearer/community/organization		
Name/ Address		<ol style="list-style-type: none"> 1. “Min Kiyal” Public Foundation ✓ Asangulova Aidai – Director Issyk-Kul region, Ton rayon, 1 Kapchagai str., Phone number: +996 708 32 62 64, e-mail: kiyizduino@gmail.com 2. “Ak-Shumkar Kut” Youth Public Association Mirrahim Oposh – Director 4a Shabdan Baatyr str., Phone number: +996 708 45 85 49, e-mail: oposhulman@gmail.com sherden.bishkek@gmail.com 3. National Crafts Union “Kiyial” 202, Chui str., Bishkek 720010 Makashev Sultanbek Makashevich - Director Phone number: + 996 312 64 62 40, e-mail: handicraft.kg@gmail.com 4. “Tumar Art Group” craftswomen community Sherbakova Valentina Sergeevna - Director Chui region, Sokuluk rayon, 9 Shopokov str., Phone number: +996 312 64 62 52, www. tumar.com, e-mail: tumar@tumar.com 5. “Kyrgyz Craft Council” Karybekova Jamby – Director 162 a Manaschy Sagynbai str., Bishkek Phone number: +996 709 899 384 6. Ak-kalpak craftswomen Bukadicha Orozalieva 1-st May rayon, 421 Jenish str., Bishkek Phone number: +996 779 18 09 92

		<p>7. Ak-kalpak craftswomen Japarova Rita Chui region, Selection village. 34 Issyk-Kul str., Phone number: +996 770 32 80 70</p> <p>8. Ak-kalpak craftswomen Gulmira Akmatova 66, 5 mcr. Apt. 55, Bishkek Phone number: +996 706 18 07 63</p> <p>9. Ak-kalpak craftswomen Klara Asangulova 64, Umetalieva str. Apt 7, Bishkek Phone number: +996 709 72 11 27</p> <p>10. Craft Union "Issyk-Kul" Begimai Mukashova - Director, Issyk-Kul region, Bokonbaeva village, Phone number: +996 772 67 33 07</p>
Other information	If there are any	
VI. Status of the element		
Viability		
Current condition	Brief analysis of the current condition	Currently there are many Ak-kalpak craftswomen
Threats to the viability	Degree of threat extinction and its causes (number of practitioners, change of environment, etc.)	No Currently, the use of natural materials for making Ak-kalpak is the priority in order to safeguard traditional knowledge
Frequency	Has the element been threatened to extinction before	No
Inventory		
Previous inventory	Information about previous inventories	2008
Other information	If there are any	no
VII. Person (s) who compiled the inventory entry		
Full name		Ms. Aidai Asangulova Ms. Nazira Momunbaeva Mr. Mirrahim Oposh Ms. Japarova Rita Mr. Nazar Akmatov
Forms of fixation of the element		Audio fixation Photo fixation Video fixation Written texts
Place of storage of all inventory documents related to the element		Academy of Sciences; Ministry of Culture; "Kiyiz Dyino" Public Foundation;

		The additional information about the element is also available at the following museums: “Kyrgyz National headwears” museum National Historical museum “Sulaiman-Too” museum Karakol local history museum Naryn Historical Museum of Ethnography named after K. Mambetalieva Craftswomen community T. Vorotnikova, E. Jumagulova, A. Asangulova
Date of completion		July 20, 2015

Султанбаева

Тиркеме 3

Материалдык эмес маданий мурастарынын элементин идентификациялоонун анкетасы

I. Элементтин идентификациясы		
Негизги аталышы		Ак-Калпак жасоонун салтоо билимдери жана ыкмалары
Дагы башка аталыштары	Эгер бар болсо	
Материалдык эмес маданий мурастардын тармактары жана жанрлары	<p>Элдик оозеки чыгармачылык: -жомоктор; -эпикалык ырлар (кичи эпостор); -эпостор (чоң эпостор); -макал-лакаптар</p> <p>Аткаруучулук өнөр: -ырчылык өнөр; -бийчилик өнөр; -музыкалык-аспаптык өнөр; -театрдык өнөр; -айтуучулук өнөр</p> <p>Элдик каада-салттар: -майрамдар -каада-салттар -ырым-жырымдар</p> <p>Техника жана технология: -салттуу кол өнөрчүлүккө байланыштуу техника жана технологиялар; -элдик музыкалык аспаптарга байланыштуу техника жана технологиялар; -салттуу кийимдерге байланыштуу техника жана технологиялар; -салттуу тамак-ашка байланыштуу техника жана технологиялар</p> <p>Оюндар: -улуттук оюндар</p>	Тармагы: Техника жана технология жанры: салттуу кийимдерге байланыштуу техника жана технологиялар
Учурдагы жайылтылган аймагы	Азыркы мезгилде таралган жери, областы, Өлкөсү	Кыргызстандын бардык областарында, Таласта, Ысык-Көлдө, Нарында, Ош, Жалалабад, Баткен, Чүйдө таралган
Коомчулук	Аталган элемент кайсы коомчулукка таандык	Кол оорчу аялдарга
II. Элементтин аныктамасы		

Текст	Элементтин негизги мүнөздөмөсү жана өзгөчөлүктөрү	<p>Калпак кыргыздардын байыркы баш кийими. Кыргыздардын көчмөн турмушунда калпак баш кийиминин ээлеген орду өтө маанилүү. Салттуу баш кийими катарында байыртадан тартып-ушул күнгө чейин сакталып кийилип келет. Калпак баш кийимин илгериде ата-бабалар өтө урматтап, таң атып баштаганда жуунуп тазалангандан кийин кийишкен. Жатаарда колун жууп андан кийин башынан алып, өйдө жерге койгон. Бул өзүнчө бир сый-сыпат болуп саналган. Көпчүлүк учурда башынан түшүрбөй кийип келишкен анткени күндүн аптабын, суукту өткөрбөгөн жакшы сапаты болгондугун да белгилей кетсек болот. Калпак алгач улуулуктан келип чыккан деген божомолдор кездешет. Баш кийимдин апакай бийик түрүн улуу акылман карыялар кийип баштаган. Андан кийин адамдын жаш курагына жараша айырмаланганы пайда болгон. Чындыгында түрдүү кездемелердин пайда болгонго чейин ак кийизден жасалып кийилгендигин бат эле баамдасак болот. Кыргыздар көчмөн турмушунда ак түстү өтө кадырлап, ыйык тутукан эл.</p> <p>Калпактын жасалышы тууралуу кыргыздардын арасында ар кандай чечмелеништер айтылып келген. Баш кийимди кыргыздарга гана таандык деп эсептешип, түзүлүшү чоң касиетке ээ болгондугун белгилешет. Салттуу калпак баш кийимин кыргыздар жасалышына карата ар кандай аталышта айтып келишкен. Алгачкы түрдөгү калпактар кийизден уютулуп басылган. Уютулганына жараша уютма калпак же туюк калпак деп аташкан. Эл ичинде жасалышына жараша «айры калпак», «тилик калпак», «Хан калпак», «Бакай калпак», «киш калпак» деп атап келишкен. Калпак үчүн жазындагы жана күзгү жүндөр керектелген жана кийизди жай мезгилинде камдашкан. Себеби кийиз суу себилип жасалгандыктан күндүн ысык мезгили ылайык. Чебер аялдар кийиз басуунун ыкмаларын мыкты өздөштүрүп келишкен. Сый калпак даярдоодо койдун моюн жүндөрүн керектешкен. Бычылып жасалышы боюнча үч топко бөлүп караса болот: биринчиси, калпактын кийизи кесилбестен уютулуп жасалат. Экинчиси, эки тилкеге бөлүнүп бычылат. Үчүнчүсү, төрт тилкеге бөлүнүп даярдалат. Мурдагы мезгилде баш кийимдер жаш өзгөчөлүгүнө жараша кийилген. Алгачкы түрү эч тилкеси жок тегеректелип даярдалат. Баш кийимди өтө кадырлап, ага тиешелүү болгон ар кандай ырым –жырымдарды колдонушкан.</p> <p>Кыргыздар баш кийимдерге өзгөчө маани берип кастарлап кийип келишкен. Анын кайсыл түрү болбосун жогору жерден орун алып, ала</p>
-------	---	---

		<p>бакан же жүктүн үстүнө коюлат. Алар күнүмдүк тиричиликте жана майрамдык салтанаттарга арналып даярдалат. Жасалыштары, түрлөрү, кийилиши жаш курагына карата ылайыкталат. Кыргыз эли баш кийимди кордосон башың кордолот же башың талаада калат деген кепти жаштардын кулагына куюп келгендиктен аларга болгон ызаттоо салты күчтүү болгон.</p> <p>Ак калпак кыргыз элинин заттык жана руханий маданиятында негизги орунду ээлеген. Калпак адамга көрк берүү менен бирге табияттын ар кандай кубулушунан коргоп турган. Эзелтеден элибиз кандай кийимдерден-соолукка пайдалуу экендигин баамдашкан.</p>
III. Элементтин мүнөздөмөсү		
Маданий мурастардын материалдык объектилери менен элементтин карым-катышы	Материалдык элементтер (алар элемент менен байланышкан аспаптар, атайын кийим-кечек же ар кандай ыйык жерлердин объектилери (эгер болсо))	жок
Кошумча байкоолор	Эгер алар бар болсо	жок
IV. Элементтин классификациясы		
Тили	Элементти өткөрүп берүү, тапшыруу тили (музыкалык, вербалдык)	вербалдык
Башка маалыматтар	Эгер алар бар болсо	жок
V. Элемент менен байланыштуу коомчулук, адамдар		
Алып жүрүүчү/Коомчулук/мекеме		<ol style="list-style-type: none"> 1. “Мин-Кыял” коомдук фонду Асангулова Айдай – жетекчи Ысык-Көл областы, Тоң району, Капчыгай көч. 1. +996 708 32 62 64 2. “Ак Шумкар Кут” жаштар коомдук бирикмеси Миррахим Опош – жетекчи Бишкек, Шабдан баатыр 4а +996 708 458549 3. “КБЯЛ” кол өнөрчүлөр бирикмеси Бишкек, 720010, пр. Чуй 202 Макашов Султанбек Макашевич - жетекчи Телефон: + 996 312 646240, e-mail: handicraft.kg@gmail.com 4. “ТУМАР” бирикмеси Кыргыз Республикасы, 724830, Чуй обл, Сокулук р-ну, Шопоков ш., Шопоков к., д 9

		<p>Телефон: +996 312 646252, www.tumar.com, tumar@tumar.com</p> <p>5. "Кыргызстан өнөрчүлөр кенеші" Карыбекова Жамбы – президент Бишкек, Манасчы Сагымбай к., 162а, +996 709 899 384</p> <p>6. Калпак тиккен уз апа Бүкадича Орозалиева Бишкек, Первомай р-ну, новостройка Жеңиш 421, +996 779 180 992</p> <p>7. Калпак тиккен уз Жапарова Рита Чуйская обл., Селекция айылы, Ыссык-Көл к, 34, +996 770 32 80 70</p> <p>8. Кол өнөрчү калпак тиккен уз Гулмира Акматова Бишкек, 5мкр №66, 55кв, +996 706 180763</p> <p>9. Кол өнөрчү, калпак тиккен уз Клара Асангулова Бишкек, Умоталиева 64, кв7 +996 709 72 11 27</p> <p>10. Кол онорчулордун бирикмеси "Ысык-Кол" Бегимай Мукашова – жетекчи, Боконбаево айылы, Болот Мамбетова +996 772 673 307</p>
Башка маалыматтар	Эгер алар бар болсо	
VI. Элементтин абалы		
Жашоого жөндөмдүүлүгү		
Азыркы абалы	Учурдагы абалына кыскача анализ	Азыркы учурда калпакты кийген адамдар көп.
Жашоого жөндөмдүүлүгүнө тоскоолдуктар	Жок болуп кетүү коркунучу жана анын себептери (алып жүрүүчүлөрдүн санынын азайышы, социалдык чөйрөнүн өзгөрүшү ж.б.)	жок Азыркы учурда табигый кийизден жасалган калпактар аз санда, көбүнчө синтетикалык материалдарды чет өлкөлөрдөн алып келип тигип жатышат, бул учурда салттуу билим унутулат. Биринчиден нукуралыгыбызды жоготуп жатабыз.
Мезгилдери	Элемент жок болуп кетүү коркунучуна мурда кабылганбы	жок
Каттоо		
Мурдагы каттоо	Мурдагы каттоо иштери тууралуу маалымат	2008
Башка маалыматтар	Эгер алар бар болсо	жок
VII. Маалыматты түзүүчү		
Аты-жөнү		Айдай Асангулова Назира Момунбаева Миррахим Опош Жапарова Рита Назар Акматов
Элементти белгилөө формасы		Аудио белгилөөлөр, Фото белгилөөлөр,

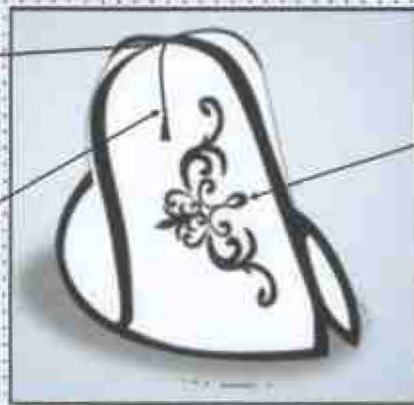
		Видео белгилөөлөр, Жазуу тексттери
Сакталган жери		Илимий Академияда; Маданият министрилиги; “Кийиз Дүйнө” коомдук фондунда; “Кыргыздын салттуу баш кийимдер” музейинде Кыргыз мамлекеттик тарых музейинде “Сулайман-Тоо” музей комплексинде Каракол шаарындагы Тарыхый край таануу музейинде Нарын облустук К. Мамбеталиева атындагы этнографиялык музейинде Жеке кол онорчулор Т. Воротникова, Э. Жумагулова, А. Аснгулова
Толтурулган күнү		20 июль 2015

Ak-kalpak

craftsmanship, traditional knowledge and skills in making and wearing Kyrgyz men's headwear

The four lines of the edging are a symbol of sun and life

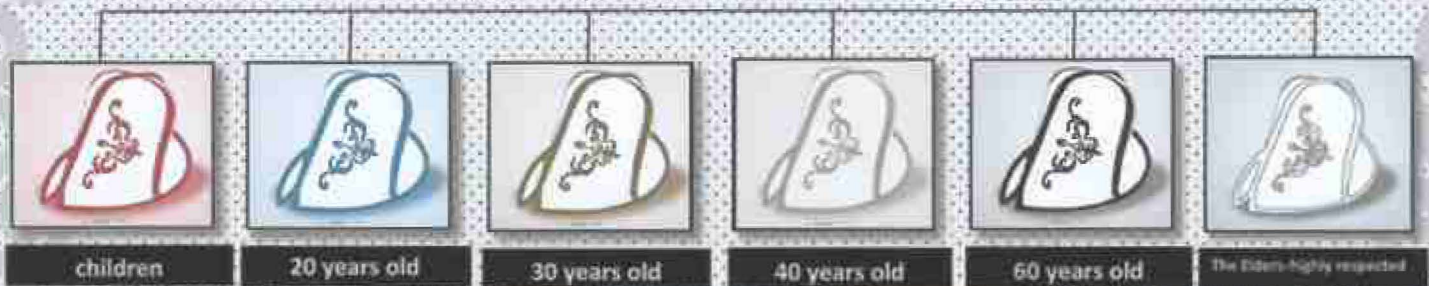
Brushes on the top represent the descendants and memory of ancestors

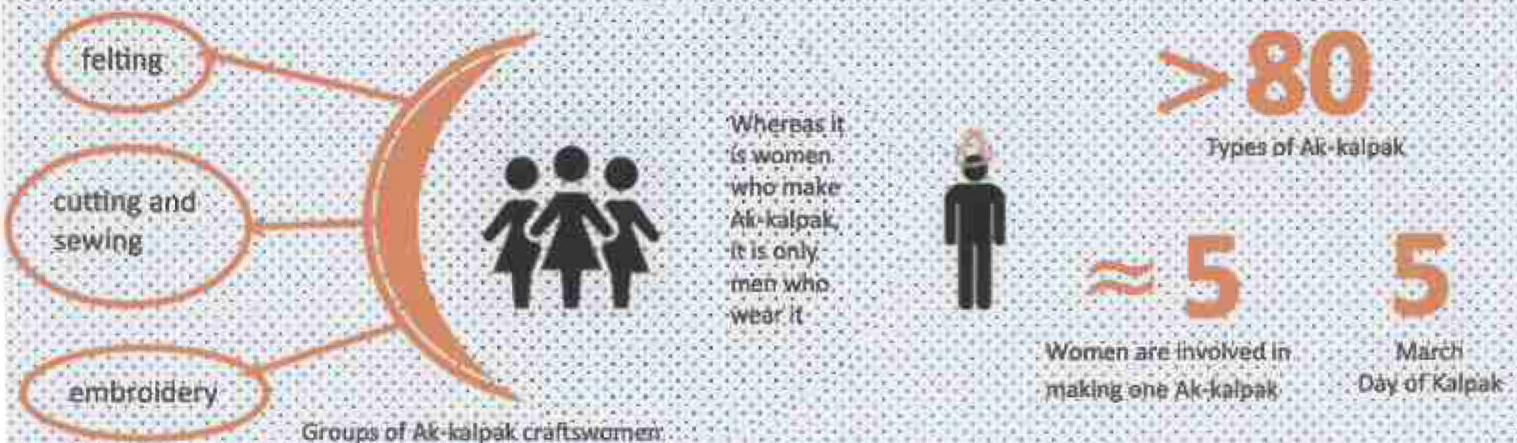
Pattern refers to the branching of the clan

Traditionally in Ak-kalpak making is used white felt. That's why, it is called Ak-kalpak. ('ak' from Kyrgyz means 'white')

By the shape and color of the Ak-kalpak edging, you can determine the life experience and age of the owner

The main bearers and practitioners of the traditional knowledge and skills of Ak-kalpak craftsmanship are Ak-kalpak craftswomen

230 grams of felt is necessary for making one Ak-kalpak

Carefully cleaned, combed and washed wool of Merino sheep is used for making Ak-kalpak.

Merino sheep wool is characterized by high hygroscopicity, which absorbs up to 33% moisture from its volume and human body always stays in a dry heat. The fibers of the wool contains millions of air cushions that contribute to maintaining a comfortable temperature both in the cold and in the heat.

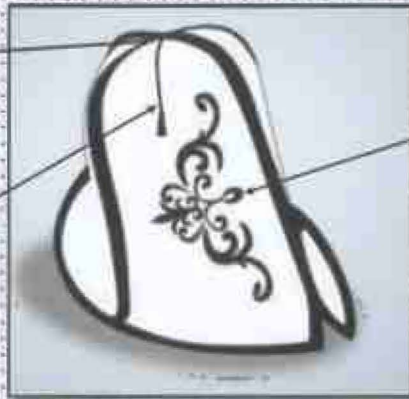

Ак-калпак

традиционные знания и навыки по изготовлению и ношению мужского головного убора

Четыре линии окантовки на макушке олицетворяют символ жизни

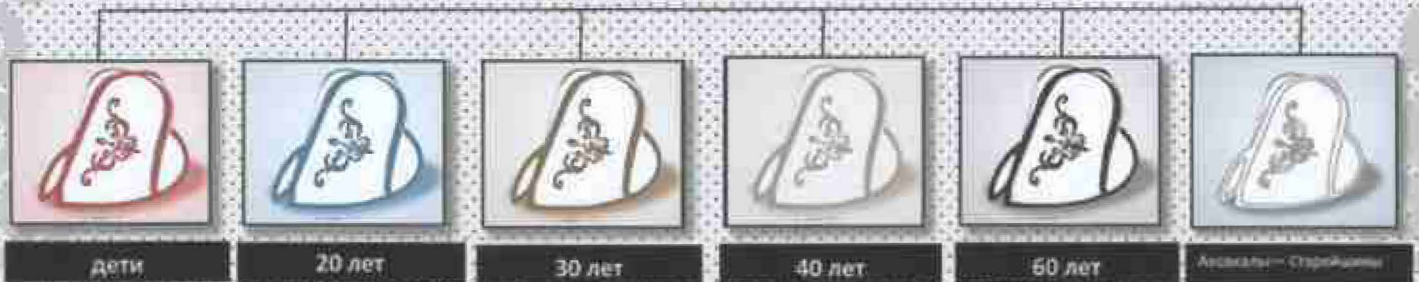
насточни олицетворяют потомство и память предков

узор говорит о разветвлении рода

Традиционно для изготовления калпака используют белый войлок. Именно поэтому он и называется Ак-калпак («ак» – с кыргызского «белый»)

По форме и цвету окантовки калпака можно определить жизненный опыт и возраст владельца

Основными носителями и практиками традиционных знаний и навыков искусства изготовления Ак-калпак являются — женщины-ремесленники

230г

войлока необходимо для изготовления одного Ак-калпака

Для изготовления войлока для калпака служит вымытая, вычищенная, вычесанная шерсть овец породы меринос

Шерсть мериноса отличается высокой гигроскопичностью, она способна впитывать до 33% влаги от своего объема, благодаря чему тело человека всегда остается в сухом тепле. Волокна шерсти содержат миллионы воздушных подушечек, способствующих сохранению комфортной температуры и в холод и в жару.

